

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ เจตคติ และการยอมรับการบริจาคอวัยวะ
ของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลเชิงราชประชานุเคราะห์
The Relationships between Knowledge, Attitude and Acceptance of Organ
Donation of Registered Nurses at Chiang Rai Prachanukroh Hospital

ธัญพัทธ์ พงศ์วิวัฒน์ (Thanyapat Phongwiwat) * สุทธิพร มุลศาสตร์ (Sutteeporn Moolsart) **
วิศิษฐ์ ฐิตวัฒน์ (Visist Dhitavat) ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาหาความสัมพันธ์ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาความรู้ เจตคติ และการยอมรับการบริจาคอวัยวะของพยาบาลวิชาชีพ และ (2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ เจตคติ และการยอมรับการบริจาคอวัยวะของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเชิงราชประชานุเคราะห์

กลุ่มตัวอย่าง เป็นพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาล เชียงราชประชานุเคราะห์ จำนวน 190 คน ซึ่งถูกสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล 2) ความรู้ 3) เจตคติ และ 4) การยอมรับการบริจาคอวัยวะ ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน มีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (CVI) ของส่วนที่ 2, 3 และ 4 เท่ากับ 0.92, 0.89, และ 0.98 ตามลำดับ ค่า KR-20 ของความรู้เท่ากับ 0.71 ค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคอัลฟาของเจตคติและการยอมรับการบริจาคอวัยวะเท่ากับ 0.85 และ 0.89 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ไค์สแคว์ และสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่า (1) พยาบาลวิชาชีพมีสถานภาพสมรส ร้อยละ 56.8 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 93.2 การศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 93.7 การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะโดยเคยมีญาติ เพื่อนหรือพบเห็นผู้บริจาคอวัยวะ ร้อยละ 58.9 และเคยรับทราบหรือมีประสบการณ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ร้อยละ 82.6 ส่วนใหญ่รับทราบหรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะจากเอกสารแผ่นพับ ร้อยละ 48.4 (2) ความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 14.74$, $SD = 2.42$) เจตคติ ($M = 4.16$, $SD = 7.29$) และการยอมรับการบริจาคอวัยวะอยู่ในระดับมาก ($M = 4.27$, $SD = 5.92$) ตามลำดับ (3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการบริจาคอวัยวะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะโดยเคยรับทราบหรือมีประสบการณ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ($\chi^2 = 46.936$, $p\text{-value} < .01$) และเจตคติมีความสัมพันธ์ในระดับมาก ($r = 0.549$) ส่วนอายุ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะโดยการมีญาติ/เพื่อน/เคยพบเห็นผู้บริจาคอวัยวะ และความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการบริจาคอวัยวะของพยาบาลวิชาชีพ ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการวางแผนพัฒนาคุณภาพบริการการรับบริจาคอวัยวะและศักยภาพของพยาบาล

คำสำคัญ ความรู้ เจตคติ การยอมรับการบริจาคอวัยวะ พยาบาลวิชาชีพ

* นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช taengmo111@gmail.com.

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sutteeporn@yahoo.com.

*** ผู้อำนวยการศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย dhitavat@yahoo.com.

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

Abstract

The objectives of this descriptive correlational research were (1) to study knowledge, attitude and acceptance of organ donation and (2) to find the relationships between personal factors, knowledge, attitude and acceptance of organ donation of registered nurses at Chiang Rai Prachanukroh Hospital.

The sample included 190 registered nurses in Chiang Rai Prachanukroh Hospital who was selected by stratified random sampling. A questionnaire was developed and used as a research tool which consisted of 4 sections (1) Personal data (2) Knowledge (3) Attitude and (4) Acceptance of organ donation. The content validity was rated by five experts. The content validity index (CVI) of part 2, 3 and 4 were 0.92, 0.89, and 0.98, respectively. The KR-20 of knowledge part was 0.71 and the Cronbach's Alpha Coefficient of attitude and acceptance part were 0.85 and 0.89, respectively. Descriptive statistics Chi-square and Pearson product – moment correlation were used as data analyses.

The findings revealed as follows. (1) Married status 56.8%, Buddhism 93.2%, Bachelor's degree 93.7% , Information receiving of organ donation from having family, friends and experienced to organ

donation 58.9% , various media 82.6%, by pamphlet 48.4% (2) The knowledge related to organ donation was at the moderate level ($M = 14.74$, $SD = 2.42$); meanwhile, the attitude and acceptance were at the high level ($M = 4.16$, $SD = 7.29$ and $M = 4.27$, $SD = 5.92$ respectively) (3) The factors significantly correlated to acceptance of organ donation at $p\text{-value} < .01$ were information receiving of organ donation through various medias ($\chi^2 = 46.936$, $p\text{-value} < .01$), attitude toward organ donation ($r = 0.549$) which highly correlated. However, age, working duration, having family, friends and experienced to organ donation and knowledge toward organ donation were not significantly correlated. The findings was database and used for the development of service for organ donation system and skills of nurses.

Keywords: Knowledge, Attitude, Acceptance of organ donation, Registered nurse

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

บทนำ

การปลูกถ่ายอวัยวะ (Organ transplants) เป็นวิธีการรักษาวิธีหนึ่งที่เป็นที่ยอมรับว่าเป็นการรักษาที่ดีที่สุดสำหรับผู้ป่วยที่มีการทำงานของอวัยวะล้มเหลวและอยู่ในระยะสุดท้าย (End stage organ disease) ด้วยวิธีการผ่าตัดนำอวัยวะมาเปลี่ยนแทนอวัยวะเดิมที่เสื่อมสภาพไป จากผลสำเร็จอย่างสูงของการปลูกถ่ายอวัยวะ ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างอุปสงค์ (Demand) และอุปทาน (Supply) ของอวัยวะ อวัยวะจึงกลายเป็นทรัพยากรที่หายาก อีกทั้งสังคมวัฒนธรรม จารีตประเพณี

ความรู้ในด้านวิชาการและกฎหมาย ยังปรับไม่ทันกับความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของการปลูกถ่ายอวัยวะ ดังนั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาจริยธรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การรับบริจาคอวัยวะได้ สถิติของศูนย์รับบริจาคสภากาชาดไทย เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2556 มีผู้รอรับบริจาคอวัยวะจำนวน 4,081 ราย ผู้ได้รับการปลูกถ่ายอวัยวะ 376 รายจากผู้บริจาคอวัยวะสมองตายจำนวน 158 ราย คิดเป็นสัดส่วนการนำอวัยวะไปใช้สำหรับการปลูกถ่ายเป็นร้อยละ 9.2 ของผู้รออวัยวะทั้งหมด เมื่อคิดเป็นอัตราผู้บริจาคในประเทศไทยอยู่ที่ 2 คนต่อประชากร 1 ล้านคน ซึ่งนับว่าน้อยมาก และต่ำกว่าประเทศในยุโรป 10-15 เท่าตัว ทำให้มีผู้เสียชีวิตเนื่องจากไม่สามารถรอการบริจาคอวัยวะได้เฉลี่ยสัปดาห์ละ 3 คน โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์เป็นโรงพยาบาลศูนย์ประจำจังหวัดเชียงราย เริ่มดำเนินการรับบริจาคอวัยวะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 และได้เข้าร่วมเป็นโรงพยาบาลเครือข่ายโรงพยาบาลรับบริจาคอวัยวะ และรับมอบนโยบายจากการกระทรวงสาธารณสุขเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2556 มีผู้บริจาคอวัยวะ ตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2550 – กรกฎาคม พ.ศ. 2557 มีจำนวนเพียง 9 ราย ทั้ง ๆ ที่มีจำนวนผู้รอเปลี่ยนไตที่ขึ้นทะเบียนไว้ 25 ราย ในขณะที่สถิติปี พ.ศ. 2555-2557 พบว่ามีจำนวนผู้ป่วยอุบัติเหตุชนส่งทางบกจำนวน 7,444, 7,334, และ 5,143 ราย ผู้เสียชีวิต

จากอุบัติเหตุชนส่งทางบกจำนวน 127, 149, และ 122 ราย ผู้ป่วยเสียชีวิตสมองตาย จำนวน 62,143 และ 266 ราย และมีผู้แสดงความจำนงบริจาคอวัยวะขณะมีชีวิตอยู่จำนวน 13, 78 และ 36 ราย ซึ่งก็ยังไม่สามารถนำอวัยวะมาใช้ได้ ปัญหาการขาดแคลนอวัยวะสำหรับการปลูกถ่ายอวัยวะนั้น ส่วนหนึ่งมีสาเหตุจากการขาดความเข้าใจและเจตคติที่มีต่อการบริจาคอวัยวะ ทั้งจากผู้บริจาคอวัยวะและจากบุคลากรทางการแพทย์ ทั้งนี้ส่วนนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนไม่ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ของการบริจาคอวัยวะ ขาดความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพยาบาลซึ่งเป็นผู้ให้การดูแลใกล้ชิดกับผู้ป่วยที่มีโอกาสเป็นผู้บริจาคอวัยวะและญาติมากที่สุด หากพยาบาลมีความรู้ที่ถูกต้องและมีเจตคติที่ดีต่อการบริจาคอวัยวะแล้ว จะทำให้พยาบาลเกิดการยอมรับและเห็นความสำคัญของการบริจาคอวัยวะ เพื่อที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ช่วยสนับสนุนให้มีการบริจาคอวัยวะเพิ่มขึ้นได้ในอนาคตต่อไป จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่ายังไม่มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความรู้ และเจตคติของพยาบาลวิชาชีพน้อยมาก มีเพียงการศึกษาของสุวิรัช รัตนมณีโชติ (2536) ที่พบว่าพยาบาลส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะระดับปานกลางเท่านั้น แต่มีเจตคติที่ดีต่อการบริจาคอวัยวะ โดยพยาบาลที่เคยได้รับความรู้หรือมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะหรือการปลูกถ่ายอวัยวะ และมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะดีกว่ากลุ่มที่ไม่เคยได้รับการประชุมหรืออบรมหรือไม่มีประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ผลการศึกษายังพบว่าความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะนั้นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการบริจาคอวัยวะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) สอดคล้องกับการศึกษา

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

ของ Demir (2006) ที่พบว่าพยาบาลในอิสตันบูล ประเทศตุรกีมีความรู้เกี่ยวกับการบริจาดและปลูกถ่ายอวัยวะอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน และการศึกษาของ ศรีนยา กิจพาณิชย์ (2554) พบว่านักเรียนพยาบาลทหารมีเจตคติกับการบริจาดอวัยวะในระดับสูง ในการศึกษาที่ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ เจตคติและการยอมรับการบริจาดอวัยวะของพยาบาลวิชาชีพ โดยใช้แนวคิด Diffusion of innovation theory (DOI) หรือทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรมของ Rogers (1983) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการแพร่กระจายของสิ่งใหม่ ๆ จากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่งและสังคมนั้นรับเข้าไปใช้สิ่งใหม่ ๆ นี้คือ นวัตกรรม ซึ่งเป็นทั้งความรู้ ความคิด เทคนิควิธีการ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ และชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรม บุคลิกลักษณะของบุคคลแต่ละกลุ่มในสังคม กระบวนการยอมรับของบุคคลในสังคมว่าเป็นอย่างไร ผลการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพบริการพยาบาลในการสรรหาอวัยวะ โดยมุ่งหวัง กระตุ้นและส่งเสริมให้มีการบริจาดอวัยวะเพิ่มขึ้น อันจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้รับบริจาดอวัยวะในอนาคตต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความรู้เกี่ยวกับการบริจาดอวัยวะ หมายถึง ความจำและเข้าใจเรื่องราวที่เคยพบ หรือปรากฏอยู่ในตำรา เอกสารต่าง ๆ รวมทั้งความสามารถในการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการสถานการณ์อื่น ความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่า (สร้อยตระกูล (ดิวนนท์) ธรรมานะ 2545: 58) ในการวิจัยนี้ หมายถึง ความรู้ที่เกี่ยวกับการบริจาดอวัยวะ เกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้หรือได้รับทราบข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริจาดอวัยวะ ทำให้พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลเชิงรสายประชานุเคราะห์จดจำ ระลึกได้ และเข้าใจถึงคุณประโยชน์ที่ได้รับจากการบริจาดอวัยวะ มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า ในที่สุดจะเกิดเป็นความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสม ในการวิจัยนี้ประเมินความรู้โดยใช้แบบวัดความรู้ ซึ่งมีมาตรวัดเป็น 4 ตัวเลือก คือ ก ข ค และ ง คะแนนถูกแปลความหมายออกเป็น 5 กลุ่ม คือ ความรู้ในระดับมากที่สุด คือ ร้อยละ 81 - 100 ความรู้ในระดับมาก คือ ร้อยละ 71 - 80 ความรู้ในระดับปานกลาง คือ ร้อยละ 61-70 ความรู้ในระดับน้อย คือ ร้อยละ 51-60 และความรู้ในระดับน้อยที่สุด คือ ต่ำกว่าร้อยละ 50

เจตคติต่อการบริจาดอวัยวะ หมายถึง การประเมินหรือการตัดสินใจเกี่ยวกับการชอบหรือไม่ชอบในวัตถุ คน หรือเหตุการณ์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความรู้สึกของบุคคลและแนวโน้มของบุคคลที่แสดงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งความรู้สึกนี้ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ สมชาย หิรัญกิตติ และชนวรราช ตั้งสินทรัพย์ศิริ 2550: 276) ในการวิจัยนี้หมายถึง ความรู้สึกและความเชื่อของพยาบาลวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการบริจาดอวัยวะ ประเมินเจตคติโดยใช้แบบสอบถามเจตคติต่อการบริจาดอวัยวะ ซึ่งมีมาตรวัด 5 ระดับคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และแบ่งระดับเจตคติออกเป็น 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การยอมรับการบริจาดอวัยวะ หมายถึง การที่บุคคลนั้นใช้ความรู้ ความคิด ในการพิจารณาและตัดสินใจยอมรับสิ่งนั้น ซึ่งในการพิจารณานั้นย่อมจะต้องมีปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อประกอบการตัดสินใจ (Rogers 1983: 251- 270) ในการวิจัยนี้หมายถึง การตัดสินใจ และแนวโน้มที่จะตัดสินใจปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการบริจาด

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

อวัยวะของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเชิงราชประชานุเคราะห์ ประเมินโดยใช้แบบสอบถามการยอมรับการบริจาคอวัยวะของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเชิงราชประชานุเคราะห์ ใช้แนวคิด Diffusion of innovation theory (DOI) หรือทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรมของ Rogers (1983) แบบสอบถามมีมาตรวัด 5 ระดับคือ ปฏิบัติอย่างแน่นอน อาจจะปฏิบัติ ไม่น่าจะปฏิบัติ และไม่ปฏิบัติ และแบ่งกลุ่มพยาบาลวิชาชีพตามลำดับขั้นของกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรมเป็น 5 ระยะคือ (1) ระยะความรู้ (2) ระยะเปลี่ยนเจตคติ (3) ระยะการตัดสินใจ (4) ระยะการนำไปใช้ และ (5) ระยะการยืนยัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ อายุ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ ความรู้ เจตคติ และการยอมรับการบริจาคอวัยวะของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเชิงราชประชานุเคราะห์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอายุ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ ความรู้ เจตคติ และการยอมรับการบริจาคอวัยวะของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเชิงราชประชานุเคราะห์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาหาความสัมพันธ์ (Descriptive correlational research) กลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเชิงราชประชานุเคราะห์ จำนวนทั้งสิ้น 190 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ถูกกำหนดโดยใช้ค่าอำนาจการทดสอบ (Power analysis) ซึ่งคำนวณโดยใช้โปรแกรม G*Power กำหนดสถิติสหสัมพันธ์ (Correlation) เท่ากับ .50 ของศรีนชา กิจพาณิชย์ (2554) ซึ่งได้จากการศึกษา ความรู้และทัศนคติของนักเรียนพยาบาลทหารต่อการบริจาคอวัยวะ และกำหนดให้ค่าความผิดพลาดชนิด Type I error เท่ากับ .01 กลุ่มตัวอย่างถูกคัดเลือกโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามสัดส่วนของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลเชิงราชประชานุเคราะห์ เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบวัดความรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ (1) ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล (2) ความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ (3) เจตคติต่อการบริจาคอวัยวะ (4) การยอมรับการบริจาคอวัยวะ

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน และการแปลผลคะแนนความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (ถ้าตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน)

ความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะมากที่สุด	ได้คะแนนระหว่าง 17.61 - 22.00 (ร้อยละ 81-100)
ความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะมาก	ได้คะแนนระหว่าง 15.41 - 17.60 (ร้อยละ 71-80)
ความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะปานกลาง	ได้คะแนนระหว่าง 13.21 - 15.40 (ร้อยละ 61-70)
ความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะน้อย	ได้คะแนนระหว่าง 11.01 - 13.20 (ร้อยละ 51-60)
ความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะน้อยที่สุด	ได้คะแนนระหว่าง 0 - 11.00 (เท่ากับหรือน้อยกว่า ร้อยละ 50)

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน และการแปลผลคะแนนเจตคติต่อการบริจาคอวัยวะ แบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้
(แบ่งเป็นคำถามเชิงบวก 7 ข้อ คำถามเชิงลบ 7 ข้อ)

เจตคติต่อการบริจาคอวัยวะอยู่ในระดับมากที่สุด	คือ ได้คะแนนระหว่าง 4.51 ถึง 5.00
เจตคติต่อการบริจาคอวัยวะอยู่ในระดับมาก	คือ ได้คะแนนระหว่าง 3.51 ถึง 4.50
เจตคติต่อการบริจาคอวัยวะอยู่ในระดับปานกลาง	คือ ได้คะแนนระหว่าง 2.51 ถึง 3.50
เจตคติต่อการบริจาคอวัยวะอยู่ในระดับน้อย	คือ ได้คะแนนระหว่าง 1.51 ถึง 2.50
เจตคติต่อการบริจาคอวัยวะอยู่ในระดับน้อยที่สุด	คือ ได้คะแนนระหว่าง 0 ถึง 1.50

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน และการแปลผลคะแนนการยอมรับการบริจาคอวัยวะ แบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้	
ยอมรับเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะอยู่ในระดับมากที่สุด	คือ ได้คะแนนระหว่าง 4.51 ถึง 5.00
ยอมรับเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะอยู่ในระดับมาก	คือ ได้คะแนนระหว่าง 3.51 ถึง 4.50
ยอมรับเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะอยู่ในระดับปานกลาง	คือ ได้คะแนนระหว่าง 2.51 ถึง 3.50
ยอมรับเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะอยู่ในระดับน้อย	คือ ได้คะแนนระหว่าง 1.51 ถึง 2.50
ยอมรับเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะอยู่ในระดับน้อยที่สุด	คือ ได้คะแนนระหว่าง 0 ถึง 1.50

ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity index) ของความรู้ เจตคติ และการยอมรับการบริจาคอวัยวะเท่ากับ 0.92, 0.89, และ 0.98 ตามลำดับ ค่า KR-20 ของความรู้เท่ากับ 0.71 ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ด้านเจตคติ และการยอมรับเท่ากับ 0.85, และ 0.89 ตามลำดับ

ผลการวิจัย

1. **ปัจจัยส่วนบุคคล** พยาบาลวิชาชีพส่วนใหญ่อายุ 31 - 40 ปี ร้อยละ 42.1 สถานภาพสมรส ร้อยละ 56.8 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 93.2 วุฒิการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 93.7 โดยส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในวิชาชีพพยาบาลเป็นระยะเวลา 11 - 20 ปี ร้อยละ 43.7 ปฏิบัติงานในตำแหน่งชำนาญการ ร้อยละ 62.1 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ โดยเคยมีญาติ เพื่อนหรือพบเห็นผู้บริจาคอวัยวะ ร้อยละ 58.9 และเคยรับทราบหรือมีประสบการณ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ร้อยละ 82.6 ส่วนใหญ่รับทราบหรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะจากเอกสารแผ่นพับ ร้อยละ 48.4 จากเพื่อน/เพื่อนร่วมงาน ร้อยละ 45.8 และจากโทรทัศน์ ร้อยละ 45.3 ตามลำดับ

2. ความรู้ เจตคติ และการยอมรับการบริจาคอวัยวะของพยาบาลวิชาชีพ

2.1 ความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะของพยาบาลวิชาชีพ อยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 67.04 โดยมีค่าเฉลี่ย (M) เท่ากับ 14.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 2.42

2.2 เจตคติต่อการบริจาคอวัยวะของพยาบาลวิชาชีพ ค่าพิสัยคะแนนจริง (ค่าสูงสุด-ค่าต่ำสุด) เท่ากับ 5.0 - 2.4 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มรวม (M) เท่ากับ 4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 7.29

2.3 การยอมรับการบริจาคอวัยวะของพยาบาลวิชาชีพ ค่าพิสัยคะแนนจริง (ค่าสูงสุด-ค่าต่ำสุด) เท่ากับ 5.0 - 2.1 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มรวม (M) เท่ากับ 4.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 5.92

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความรู้ เจตคติ และการยอมรับของพยาบาลวิชาชีพ
 โรงพยาบาลเชิงราชประชานุเคราะห์ (n = 190)

ปัจจัย	ค่าต่ำสุด - ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
ความรู้	8 - 20	14.74	2.42	ปานกลาง
เจตคติ	2.4 – 5.0	4.16	7.29	มาก
การยอมรับการบริจาคอวัยวะ	2.1 – 5.0	4.27	5.92	มาก

ตารางที่ 2 จำนวน ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และระดับ ของความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาล
 เชิงราชประชานุเคราะห์ จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ

ความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ร้อยละ	ระดับ
ความหมายการตายทางการแพทย์	2	1.64	0.38	82.3	มากที่สุด
กฎหมายและจริยธรรมการบริจาคและ ปลูกถ่ายอวัยวะ	3	2.56	0.33	86.1	มากที่สุด
การปลูกถ่ายอวัยวะ	5	3.60	0.32	72.1	มาก
คุณสมบัติของผู้ที่สามารถบริจาคอวัยวะ	3	2.03	0.40	67.7	ปานกลาง
การวินิจฉัยสมองตาย	3	1.97	0.42	65.9	ปานกลาง
ปัญหาสำคัญของการปลูกถ่ายอวัยวะ	3	2.07	0.52	69.1	ปานกลาง
การดูแลอวัยวะ	2	0.81	0.49	40.5	น้อย
ความหมายของการบริจาคอวัยวะ	1	0.02	0.14	2.1	น้อยที่สุด

ตารางที่ 3 จำนวน (ร้อยละ) ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เจตคติต่อการบริจาคอวัยวะของ
 พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเชิงราชประชานุเคราะห์

เจตคติต่อการบริจาคอวัยวะ	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยง เบน มาตรฐาน	ระดับ
1.การแสดงความจำนงบริจาคอวัยวะ เหมือนเป็นการแข่งตัวเองให้อายุสั้นลง	-	-	8 (4.2)	63 (33.2)	119 (62.6)	4.58	.573	มากที่สุด
2.การบริจาคอวัยวะถือเป็นการทำ ทานที่สูงส่งอย่างหนึ่ง	7 (3.7)	-	4 (2.1)	53 (27.9)	126 (66.3)	4.53	.859	มากที่สุด
3.ผู้ที่เสียชีวิตและครอบครัวที่บริจาค อวัยวะควรได้รับการยกย่องให้	7 (3.7)	5 (2.6)	11 (5.8)	53 (27.9)	114 (60.0)	4.38	.978	มาก

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

เจตคติต่อการบริจาคอวัยวะ	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยง เบน มาตรฐาน	ระดับ
เกียรตอย่างสูงจากสังคม								
4.การบริจาคอวัยวะเป็นเรื่องต้องห้าม	98	66	22	-	4	4.34	.843	มาก
หรือผิดหลักศาสนาที่ท่านนับถือ	(51.6)	(34.7)	(11.6)		(2.1)			
5.การบริจาคอวัยวะเป็นแบบอย่างที่ดี	5	-	4	80	5	4.34	.779	มาก
ในการเสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น	(2.6)		(2.1)	(42.1)	(51.6)			
6.การบริจาคอวัยวะจะทำให้เกิดใหม่	99	53	37	-	1	4.31	.819	มาก
ชาติหน้าอาจจะมียะวะไม่ครบถ้วน	(52.1)	(27.9)	(19.5)		(0.5)			
เหมือนเดิม								
7.ประชาชนควรมีความเข้าใจและเห็น	7	6	13	72	92	4.24	.978	มาก
ประโยชน์ของการบริจาคอวัยวะ	(3.7)	(3.2)	(6.8)	(37.9)	(48.4)			
อย่างจริงจัง								
8.การปลูกถ่ายอวัยวะช่วยให้คุณภาพ	8	2	28	70	82	4.14	.993	มาก
ชีวิตผู้ป่วยดีขึ้น สามารถลดอัตราตาย	(4.2)	(1.1)	(14.7)	(36.8)	(43.2)			
ปัญหาการค่าใช้จ่ายของรัฐและ สังคมได้								
9.การบริจาคอวัยวะเป็นการสร้าง	3	5	28	90	64	4.09	.853	มาก
คุณค่าให้กับชีวิต เพราะผู้บริจาคต้อง	(1.6)	(2.6)	(14.7)	(47.4)	(33.7)			
ดูแลรักษาตนเอง เพื่อให้อวัยวะที่								
สมบูรณ์แก่ผู้อื่น								
10.การผ่าตัดเอาอวัยวะออกเพื่อบริจาค	71	79	26	12	2	4.08	.925	มาก
ทำให้สภาพศพไม่สวยงาม	(37.4)	(41.6)	(13.7)	(6.3)	(1.1)			
11.ผู้ที่ได้รับอวัยวะควรจ่ายเงินเป็น	74	69	33	9	5	4.04	.996	มาก
ค่าตอบแทนแก่ทายาทของผู้บริจาค	(38.9)	(36.3)	(17.4)	(4.7)	(2.6)			
12.การบริจาคอวัยวะทำให้เกิดความ								
ล่าช้าในการประกอบพิธีทางศาสนา	62	72	44	10	2	3.96	.931	มาก
	(32.6)	(37.9)	(23.2)	(5.3)	(1.1)			
13.การขออวัยวะของผู้ที่เสียชีวิต	61	65	51	12	1	3.91	.941	มาก
ใหม่ ๆ จะเป็นการซ้ำเติมญาติพี่น้อง	(32.1)	(34.2)	(26.8)	(6.3)	(0.5)			
ที่กำลังโศกเศร้า								
14.การบริจาคอวัยวะให้กับผู้อื่นเป็น	12	18	87	42	31	3.33	1.059	ปานกลาง

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

เจตคติต่อการบริจาคอวัยวะ	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยง เบน มาตรฐาน	ระดับ
ส่วนหนึ่งในเป้าหมายการดำเนิน ชีวิตของท่าน	(6.3)	(9.5)	(45.8)	(22.1)	(16.3)			

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การยอมรับการบริจาคอวัยวะของพยาบาลวิชาชีพ
 โรงพยาบาลเชิงราชประชานุเคราะห์

การยอมรับการบริจาคอวัยวะ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1.ถ้ามีผู้ป่วยหรือญาติมีความประสงค์จะบริจาคอวัยวะท่านจะ ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ	4.75	.570	มากที่สุด
2.ถ้าโรงพยาบาลมีนโยบายให้พยาบาลเป็นส่วนหนึ่งในการให้ ข้อมูลแก่ผู้ป่วยสมองตาย ท่านจะปฏิบัติตามนโยบายนั้น	4.49	.788	มาก
3.ถ้าท่านมีโอกาสดูแลผู้ป่วยภาวะสมองตายท่านจะให้ข้อมูล เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะให้ญาติรับทราบ	4.42	.683	มาก
4.ถ้ามีการจัดอบรมเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะหรือการณรงค์ เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะท่านยินดีที่จะเข้าร่วมกิจกรรม	4.41	.755	มาก
5.การบริจาคอวัยวะจากผู้ป่วยที่สมองตายแล้ว เป็นแนวคิดที่ท่าน ยอมรับได้และจะให้ความร่วมมือกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะจัดขึ้น	4.32	.807	มาก
6.ท่านจะติดตามการเปลี่ยนแปลงของความรู้หรือเทคโนโลยีที่ เกี่ยวข้องกับการบริจาคอวัยวะ	4.31	.715	มาก
7.ท่านจะปฏิบัติกรพยาบาลโดยยอมรับว่าการบริจาคอวัยวะเป็น ส่วนหนึ่งของงานพยาบาล	4.21	.919	มาก
8.ท่านรับรู้ความสำคัญของการบริจาคอวัยวะ สนใจที่จะแสวงหา ข้อมูลและเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้	4.14	.767	มาก
9.ถ้าคนในครอบครัวของท่านอยู่ในภาวะสมองตายซึ่งสามารถ บริจาคอวัยวะได้ ท่านจะแนะนำให้บริจาคอวัยวะ	3.97	1.002	มาก
10.ท่านยินดีที่จะบริจาคอวัยวะของท่านเพื่อเป็นประโยชน์แก่ ผู้อื่น	3.77	1.126	มาก

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการยอมรับเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเชิงรายนะยาเคราะห์ จำแนกตามระยะของการแพร่กระจายเนื้องอก

ระยะของการแพร่กระจายเนื้องอก	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
ระยะที่ 1 ความรู้	4.23	0.78	มาก
ระยะที่ 2 การเปลี่ยนเจตคติ	4.45	0.77	มาก
ระยะที่ 3 การตัดสินใจ	4.53	0.64	มากที่สุด
ระยะที่ 4 การนำไปใช้	4.19	0.84	มาก
ระยะที่ 5 การยืนยัน	3.99	1.02	มาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ และเจตคติต่อการบริจาคอวัยวะ เจตคติมีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับการบริจาคอวัยวะในระดับมาก ($r = 0.549$) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ โดยเคยรับทราบหรือมีประสบการณ์ผ่านสื่อต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับการบริจาคอวัยวะ ($\chi^2 46.936$, $p\text{-value} = 0.003$) ส่วนอายุ ระยะเวลาในการปฏิบัติ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ โดยเคยมีเพื่อน/ญาติ/พบเห็นผู้บริจาคอวัยวะ และความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการบริจาคอวัยวะ

ตารางที่ 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ และเจตคติต่อการบริจาคอวัยวะกับการยอมรับการบริจาคอวัยวะของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเชิงรายนะยาเคราะห์

ปัจจัย	การยอมรับการบริจาคอวัยวะ	
	สัมประสิทธิ์ (r)	$p\text{-value}$
อายุ	0.007	0.923
ระยะเวลาการปฏิบัติงาน	0.031	0.670
ความรู้	-0.009	0.899
เจตคติ	0.549	.000

ตารางที่ 7 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะกับการยอมรับการบริจาคอวัยวะด้วยสถิติไคส์แคว

การรับรู้ข้อมูล	การยอมรับการบริจาคอวัยวะ					รวม	χ^2	$p\text{-value}$
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
ข่าวสาร	(1-1.50)	(1.51-2.50)	(2.51-3.50)	(3.51-4.50)	(4.51-5.0)			
เคยมีญาติ/เพื่อนเคยพบเห็นผู้บริจาคอวัยวะ								
มี/เคย	-	-	6	54	53	113		
ไม่มี/ไม่เคย	-	3	12	38	24	77		
รวม	-	3	18	92	77	190	30.830	0.159

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

การรับรู้ ข้อมูล	การยอมรับการบริจาคอวัยวะ					รวม	χ^2	p-value
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
ข่าวสาร	(1-1.50)	(1.51-2.50)	(2.51-3.50)	(3.51-4.50)	(4.51-5.0)			
เคยรับทราบ/มีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ								
มี/เคย	-	-	12	75	69	156		
ไม่มี/ไม่เคย	-	2	7	19	6	34		
รวม	-	2	19	94	75	190	46.936	0.003

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ นำเสนอเรียงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ระดับความรู้ เจตคติและการยอมรับการบริจาคอวัยวะของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเชิงราชประชานุเคราะห์

1.1 ความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะของพยาบาลวิชาชีพ

ผลจากการศึกษาพบว่า พยาบาลวิชาชีพมีความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะอยู่ในระดับปานกลาง คะแนนความรู้เฉลี่ยเท่ากับ 14.74 คิดเป็นร้อยละ 67.04 ส่วนใหญ่มีความรู้มากที่สุดในเรื่องความหมายของการตายทางการแพทย์ คุณสมบัติของผู้บริจาคอวัยวะ กฎหมายจริยธรรมการบริจาคอวัยวะ และการปลูกถ่ายอวัยวะ ส่วนเรื่องคุณสมบัติของผู้ที่สามารถบริจาคอวัยวะ การวินิจฉัยสมองตาย ปัญหาสำคัญของการปลูกถ่ายอวัยวะ การดูแลรักษาอวัยวะ และความหมายของการบริจาคอวัยวะยังขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เนื่องจากเป็นการศึกษาในภาพรวมของโรงพยาบาล จึงอาจเป็นไปได้ว่าพยาบาลส่วนใหญ่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริจาคอวัยวะ และความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะยังเป็นเรื่องใหม่สำหรับพยาบาลวิชาชีพและเป็นความรู้เฉพาะทางที่ต้องได้รับการศึกษาอบรมจึงจะเข้าใจ ทั้งนี้ โรงพยาบาลเชิงราชประชานุเคราะห์ยังไม่เคยจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะให้กับพยาบาลวิชาชีพมาก่อน จึงทำให้พยาบาลวิชาชีพมีความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะในระดับปานกลาง ซึ่งพยาบาลยังต้องการการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะให้มากยิ่งขึ้น การศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ สุวิรัช รัตนมติโชติ (2536) ที่พบว่าพยาบาลในแผนกศัลยกรรมของโรงพยาบาลรัฐบาลในเขตกรุงเทพมหานครมีความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับการศึกษาของ Demir (2006) ที่พบว่าพยาบาลในอิสตันบูล ประเทศตุรกีมีความรู้เกี่ยวกับการบริจาคและปลูกถ่ายอวัยวะอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน รวมทั้งการศึกษาของ Ozdag (2001) ที่ศึกษาในกลุ่มพยาบาลประเทศตุรกี และพบว่าพยาบาลมีความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะในระดับที่เหมาะสมแต่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายการบริจาคอวัยวะร้อยละ 10.8 เท่านั้น

1.2 เจตคติต่อการบริจาคอวัยวะของพยาบาลวิชาชีพ

ผลการศึกษาพบว่า พยาบาลวิชาชีพมีเจตคติต่อการบริจาคอวัยวะอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริจาคอวัยวะให้กับผู้อื่นถือเป็นการทำทานที่สูงสุดอย่างหนึ่ง มีพยาบาลวิชาชีพเห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 66.3 และผู้ที่เสียชีวิตและครอบครัวที่บริจาคอวัยวะควรได้รับการยกย่องให้เกียรติอย่างสูงจากสังคม มีพยาบาลวิชาชีพที่เห็นด้วยอย่างยิ่งจำนวนร้อยละ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

60 อาจกล่าวได้ว่าศาสนาพุทธสอนให้พุทธศาสนิกชนในเรื่องการบริจาคหรือการถวายทาน จากผลการศึกษาวิจัยนี้พบว่าพยาบาลวิชาชีพส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 93.2 จึงอาจส่งผลให้พยาบาลมีเจตคติที่ดีต่อการบริจาคอวัยวะ ประกอบกับการได้รับการปลูกฝังทางด้านจิตใจที่ดีตั้งแต่การเป็นนักศึกษาพยาบาล สอดคล้องกับพื้นฐานชีวิตความเป็นอยู่ของคนเชียงราย เนื่องจากมีพระที่มีชื่อเสียงสำคัญหลายท่าน เช่น ท่าน ว.วชิรเมธี ผู้เป็นแกนนำหลักทางพุทธศาสนาในการประชาสัมพันธ์เรื่องพุทธศาสนากับการบริจาคอวัยวะ จึงทำให้พยาบาลวิชาชีพมีแนวโน้มเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการบริจาคอวัยวะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีนยา กิจพาณิชย์ (2554) ที่พบว่านักเรียนพยาบาลทหารมีเจตคติต่อการบริจาคอวัยวะอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.3 การยอมรับการบริจาคอวัยวะของพยาบาลวิชาชีพ

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าพยาบาลวิชาชีพมีการยอมรับการบริจาคอวัยวะอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.92 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าพยาบาลวิชาชีพส่วนใหญ่มีระดับการยอมรับอยู่ในระดับปฏิบัติอย่างแน่นอนมีจำนวนน้อย ข้อที่ตอบปฏิบัติอย่างแน่นอนมีจำนวนมากที่สุดคือ ถ้ามีผู้ป่วยและญาติมีความประสงค์จะบริจาคอวัยวะ ท่านจะติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 และถ้าโรงพยาบาลมีนโยบายให้พยาบาลเป็นส่วนหนึ่งในการให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยสมองตาย ท่านจะปฏิบัติตามนโยบายนั้น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 สอดคล้องกับขั้นตอนกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรมของโรเจอร์ (Rogers 1983) ที่แบ่งลำดับขั้นของกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรมเป็น 5 ระยะ คือ 1) ระยะความรู้ 2) ระยะเปลี่ยนเจตคติ 3) ระยะการตัดสินใจ 4) ระยะการนำไปใช้ และ 5) ระยะการยืนยัน โดยค่าเฉลี่ยแต่ละระยะของพยาบาลวิชาชีพกลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23, 4.45, 4.31, 4.38, และ 3.99 ตามลำดับ อาจสรุปได้ว่าการยอมรับการบริจาคอวัยวะของพยาบาลวิชาชีพ ถ้าจะให้การยอมรับในระยะการนำไปใช้และระยะการยืนยัน อาจต้องอาศัยเวลาระยะหนึ่ง จึงจะสามารถเปลี่ยนแปลงเป็นเจตคติในระยะที่สามารถนำข้อมูลไปเผยแพร่ และเกิดการยอมรับ จนอยู่ในระดับขั้นยืนยันได้ เพราะเรื่องการบริจาคอวัยวะเป็นแนวคิดใหม่ที่เข้ามาในประเทศไทยเพียงไม่กี่ทศวรรษ และเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องกฎหมายและจริยธรรมทางวิชาชีพ พยาบาลวิชาชีพจึงต้องได้รับการเสริมสร้างความมั่นใจในการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรมใหม่นี้ ด้วยการมีประสบการณ์ตรงหลาย ๆ ครั้ง จึงจะเกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ เจตคติ และการยอมรับการบริจาคอวัยวะของพยาบาลวิชาชีพ

2.1 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ โดยเคยรับทราบหรือมีประสบการณ์ผ่านสื่อต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับการยอมรับการบริจาคอวัยวะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจกล่าวได้ว่าการที่บุคคลจะยอมรับสิ่งใด ๆ ก็ตาม บุคคลนั้นต้องใช้ข้อมูลข่าวสารช่วยในการพิจารณา จึงจะสามารถตัดสินใจได้ว่า จะยอมรับหรือไม่ยอมรับสิ่งนั้น ซึ่งในการพิจารณานั้นย่อมจะต้องมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อประกอบการตัดสินใจ ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยเหล่านี้ประกอบด้วย อายุ เพศ สถานภาพ ฐานะทางเศรษฐกิจ เจตคติ ความรู้ ความสามารถ และระดับการศึกษา ส่วนปัจจัยด้านพฤติกรรมการสื่อสาร ซึ่งมีทั้งข่าวสารที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ข่าวสารที่มาจากภายนอกชุมชน ความใกล้ชิดกับข่าวสาร ทำให้มีผลต่อการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ Rogers (1983: 251-270) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมในการสื่อสาร การยอมรับนวัตกรรมจะเกิดขึ้นมากกว่าและเร็วกว่า ถ้าพฤติกรรมในการสื่อสารของบุคคลนั้นมีลักษณะดังนี้ คือ บุคคลมีส่วนร่วมในสังคมและทำตัวเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมได้ดี มีการเดินทาง

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

บ่อยครั้งหรือเป็นคนไม่ติดถิ่น มีโอกาสติดต่อกับผู้นำในการเผยแพร่วัฒนธรรม มีโอกาสเปิดรับสื่อมวลชน สื่อระหว่างบุคคล เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมมาก เพราะมีโอกาสแสวงหาข่าวสารมากและเป็นผู้มีระดับของการเป็นผู้นำทางความคิดสูง และในปัจจุบันการดำเนินงานของศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทยซึ่งเป็นองค์กรหลักได้มีการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อต่าง ๆ มากมาย เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเพิ่มจำนวนของผู้บริจาคอวัยวะอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้มีการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะได้มากขึ้นด้วย

2.2 เจตคติมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับการยอมรับการบริจาคอวัยวะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 อาจกล่าวได้ว่าเจตคติเป็นความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งต่าง ๆ เมื่อได้มีประสบการณ์ในสิ่งนั้น เมื่อพยาบาลมีเจตคติที่ดีจะมีการยอมรับการบริจาคอวัยวะด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tam, Suen และ Chan (2009) ศึกษากลุ่มนักศึกษาพยาบาลปริญญาโทในประเทศฮ่องกงจำนวน 362 คนพบว่าเจตคติมีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (OR = 1.087)

2.3 ตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการบริจาคอวัยวะ คือ อายุ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ โดยเคยมีญาติ/เพื่อน/พบเห็นผู้บริจาคอวัยวะและความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับของ Rogers (1983) ที่ว่าความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมจะแตกต่างจากความรู้ในเรื่องอื่น ๆ เพราะเป็นการที่บุคคลมีความรู้ในนวัตกรรมที่ยังไม่ได้นำมาใช้ และอาจเป็นความรู้เกี่ยวกับความคิดใหม่ แต่ไม่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันของตนเอง ซึ่งไม่เหมือนกับการมีเจตคติที่ดีต่อนวัตกรรมนั้นที่สามารถแทรกแซงระหว่างระยะความรู้และการตัดสินใจได้ ดังนั้นในการศึกษานี้การมีความรู้เพียงอย่างเดียวอาจจะไม่เพียงพอต่อการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรมการบริจาคอวัยวะ นอกจากนี้แล้วการที่อายุและระยะเวลาการปฏิบัติงานไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการบริจาคอวัยวะนั้น อาจเป็นเพราะเรื่องการบริจาคอวัยวะยังเป็นเรื่องใหม่สำหรับพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลเชิงรายประชาทุเคราะห์ ดังนั้นระยะเวลาที่ผ่านมาไม่ได้ทำให้พยาบาลวิชาชีพกลุ่มตัวอย่างได้คุ้นเคยหรือมีประสบการณ์ใด ๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้ ฉะนั้นจึงไม่มีความสัมพันธ์กัน ส่วนตัวแปรการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ โดยเคยมีญาติ/เพื่อน/เคยพบเห็นผู้บริจาคอวัยวะไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการบริจาคอวัยวะนั้น อาจเป็นเพราะเรื่องนี้ อาจจะไม่ได้นำมาเป็นเรื่องสำคัญในการสนทนาหรือร่วมทำกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริจาคอวัยวะ จึงทำให้ไม่มีความสัมพันธ์หรือความพ้องใด ๆ ของสองปัจจัยนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นพยาบาลวิชาชีพซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งในทางวิชาชีพพยาบาลควรมีระดับความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะในระดับมากหรือมากที่สุด ดังนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มความรู้ให้พยาบาลวิชาชีพมีความรู้เพิ่มมากขึ้น จึงควรมีการจัดอบรมความรู้ที่จำเป็นสำหรับการบริจาคอวัยวะให้กับพยาบาลวิชาชีพ จัดให้มีการประชาสัมพันธ์เชิงรุกให้มากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาระบบการรับบริจาคและปลูกถ่ายอวัยวะให้เป็นที่ยอมรับในสังคมมากขึ้นได้ต่อไป

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

2. เจตคติมีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับการบริการอวัยวะ ผลการวิจัยพบว่าพยาบาลมีเจตคติในระดับมาก ซึ่งเจตคติมีผลไปถึงการตัดสินใจที่จะยอมรับนวัตกรรมในระดับต่อไป ดังนั้นจึงควรมีการรักษาและพัฒนา ระดับของเจตคติให้อยู่ในระดับมากและมากที่สุด เพื่อให้การตัดสินใจยอมรับนวัตกรรมได้ง่ายขึ้นไม่ใช้ระยะเวลานานจนเกินไป และทำให้ระดับของการยอมรับเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการจำกัดขอบเขตการวิจัยเฉพาะกลุ่มพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล เชียงรายประชาชนเคราะห์เท่านั้น ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการขยายจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยศึกษากลุ่ม โรงพยาบาลอื่น ๆ และวิชาชีพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริการอวัยวะด้วย เช่น พยาบาลวิชาชีพของโรงพยาบาลของรัฐ โรงพยาบาลเอกชน แพทย์ และสหสาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการบริการอวัยวะ เป็นต้น
2. การวิจัยครั้งนี้เน้นการศึกษาเฉพาะกลุ่มพยาบาลวิชาชีพซึ่งถือเป็นบุคคลผู้ปฏิบัติ ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาผู้ใช้บริการ/ประชาชนทั่วไปว่ามีความรู้ความเข้าใจหรือมีความประสงค์ในการบริการอวัยวะหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลจากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน
3. การวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาวัยดวัยหรือปัจจัยทำนายที่มีผลต่อการตัดสินใจและความสำเร็จในการบริการอวัยวะของผู้ใช้บริการ/ประชาชนทั่วไป เพื่อนำปัญหาและอุปสรรคมาใช้เป็นโอกาสพัฒนาระบบการรับบริการอวัยวะให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- พรพรรณ ชมงาม. (2552). ปัจจัยทางการสื่อสารที่มีผลต่อการตัดสินใจรับบริการอวัยวะของประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต).มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ สมชาย หิรัญกิตติ และชนวรราช ตั้งสินทรัพย์ศิริ (2550) การจัดการและพฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ, Diamond in Business World.
- ศรันยา กิจพาณิชย์. (2554). ความรู้และทัศนคติของนักเรียนพยาบาลทหารต่อการบริการอวัยวะ. *เวชสารแพทย์ทหารบก*, 64(4), 181-189. สืบค้นเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2556 จาก <http://www.tcithaijo.org/index.php/rtamedj/article/view/5625>
- สร้อยตระกูล (ติวานนท์) อรรถมานะ (2545). พฤติกรรมองค์กร: ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพมหานคร, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สภากาชาดไทย, ศูนย์รับบริจาคอวัยวะ. (2556). รายงานประจำปี 2556. จริยธรรมของการปลูกถ่ายอวัยวะ. คนไทยคิดเห็นอย่างไรกับการบริจาคอวัยวะ. พระพุทธศาสนากับการบริจาคอวัยวะ. สืบค้นเมื่อ 27 กันยายน 2556 จาก http://www.organdonate.in.th/?page_id=269
- สุวิรัช รัตนมณีโชติ. (2536). ความรู้และเจตคติของพยาบาลต่อการบริจาคอวัยวะ (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล.

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

- อนงค์ ผ่องศรี. (2553). การเปิดรับข่าวสาร ทักษะคิดและการตัดสินใจ ของผู้บริจาคอวัยวะให้ศูนย์รับ
บริจาคอวัยวะสภากาชาดไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต).มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- Demir T. (2006). *Knowledge and Attitudes Toward Organ/Tissue Donation and Transplantation Among Health
Care Professionals Working in Organ Transplantation or Dialysis Units*. Turkey, Marmara University.
- Ozdog N. (2001). *The nurse knowledge, awareness and acceptance of tissue-organ donation*.
Turkey, Institute of Health Science, Eskisehir.
- Rogers, Everett M. (1983). *Diffusion of Innovations*. New York, A Division of Macmillan.
- Tam W.W.S. (2009). *Knowledge, Attitudes and Commitment Toward Organ Donation Among Nursing Students
in Hong Kong*. Hong Kong, Chinese University.

